

Motion till riksdagen

1989/90:Ub623

av Carl-Johan Wilson och

Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp)

Utbildningen av yrkesvalslärare

Skolans studie- och yrkesorientering – SYO – är mycket viktig för elevernas möjlighet att få korrekt information om tillgängliga utbildnings- och yrkesvägar.

En betydande del av en SYO-funktionärs arbete bör bestå av information till eleverna – enskilt eller i grupp. Det är ofta angeläget för eleverna att i det närmaste omgående få svar på frågor om behörighetsvillkor, utbildningsort, framtidsutsikter för yrket, chanser att få utbildningsplats mm. SYO-funktionären har en för skolan unik möjlighet att visa omtanke och personligt engagemang inför elevernas frågor om framtiden. Det engagemanget är mycket viktigt för elever – och föräldrar – i olika valsituationer. Därför är det angeläget, att SYO-funktionärens arbetssituation anpassas så att hans/hennes insatser är så lättillgängliga som möjligt på varje skola, där SYO-tjänst finns.

Den första formellt etablerade SYO-funktionären i svenska skolor var *yrkesvalsläraren*, som kombinerade SYO-uppgifterna med tjänst som lärare – vanligtvis i samhällskunskap. Som regel fungerade den SYO:n mycket bra. Yrkesvalsläraren hade en "del-roll" (lärare), som eleverna kände igen. SYO-funktionen var ett för eleverna positivt "tillägg" i yrkesvalslärarens ansvarsområde. Han/hon fanns oftast på heltid i skolan. Det var en omtyckt resurs med god tillgänglighet.

Under mitten av 1970-talet avbröts utbildningen av yrkesvalslärare. I stället infördes s.k. *SYO-konsulenter*, som – utan att ha lärartjänst – skulle ansvara för SYO-rollen i skolan. Tidigare hade SYO-tjänster endast funnits på grundskolan – och i viss mån på folkhögskolor. De nya SYO-konsulenterna tillsattes också på gymnasieskolor.

Den nya ordningen infördes inte utan motstånd. Kritiken mot den nya SYO:n var främst att man införde försöksverksamhet med SYO-konsulenter samtidigt som man avbröt utbildningen av yrkesvalslärare. Det innebar givetvis, att antalet yrkesvalslärare snabbt minskade. Det fanns inte någon yrkesvalslärfunktion att jämföra med SYO-konsulentens...

Behovet av SYO är förvisso minst lika stort nu som tidigare. Eleverna behöver "tillgång" till SYO-funktionär under större delen av skolveckan. Vi anser därför, att SYO-verksamheten bör vara så organiserad, att varje SYO-funktionär om möjligt tjänstgör vid endast en skola. Eftersom antalet elever avgör hur stor del av heltid som en SYO-konsulent skall tjänstgöra, måste det finnas möjlighet till kompletteringstjänstgöring, om en SYO-funktionär

skall kunna ha heltidstjänst på "sin" skola. Det finns redan nu möjlighet för SYO-konsulent att ha fyllnadstjänstgöring som lärare eller annan skolfunktionär, men det finns inte någon tjänstetyp, som är avpassad för den kombinationen.

Vi föreslår att utbildning av "yrkesvalslärare" – SYO-funktionär med lärarutbildning – åter införes. Då kan SYO-tjänster inrättas som kombinationstjänster och därmed anpassas till en skolas storlek och till tjänstesökandes behörighet vid sidan av SYO-utbildningen.

Med en sådan möjlighet till tjänstekombination kan en SYO-funktionär vara tillgänglig på mindre SYO-aktuella skolor under större delen av skolveckan. Även om viss del av arbetstiden innebär undervisning, kan eleverna lätt få kontakt med SYO-funktionären under raster och andra lektionsuppehåll.

För att öka trivseln för dem, som arbetar i skolan, behövs ett antal andra "karriär-möjligheter" än att bli skolledare. Goda exempel på sådana möjligheter är t.ex. vidareutbildning av lärare i SYO och vidareutbildning av SYO-konsulenter i skolämnen.

Vi har tidigare framfört dessa synpunkter i motion 1988/89:Ub816. Riksdagen avlog motionen med hänvisning till den möjlighet till att ordna kombinationstjänster som ovan redovisats. Motionens avgörande poäng är förslaget om kompletteringsutbildning i studie- och yrkesorientering för lärare respektive viss lärarutbildning för SYO-funktionärer, så att SYO:ns "ursprungsroll" yrkesvalsläraren åter kan besättas med tjänsteinnehavare, som har lämplig kombinationsutbildning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anordna kompletterande utbildning för lärare respektive SYO-funktionärer så att yrkesvalslärartjänster åter kan inrättas och besättas med tjänsteinnehavare, som har lämplig kombinationsutbildning.

Stockholm den 24 januari 1990

Carl-Johan Wilson (fp)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)